Προφορική Ιστορία

Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μάθημα 3ο

Εαρινό Εξάμηνο 2021

Στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούμε με:

- Ζητήματα Δεοντολογίας κατά τη συλλογή προφορικών μαρτυριών, οδηγίες, προβληματισμοί.

- Τις διαδικασίες μετά την συνέντευξη (αρχειοθέτηση, ταξινόμηση, ανάλυση)

Δεοντολογικά ζητήματα

«Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο της προφορικής ιστορίας είναι η προσοχή που δίνουμε στα δεοντολογικά ζητήματα. Έχοντας επίγνωση ότι το μυστικό για μια επιτυχημένη συνέντευξη είναι η ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στον αφηγητή και τον πληροφορητή, αφιερώνουμε πολύ χρόνο στην εξήγηση των σκοπών της έρευνας, της ενδεχόμενης χρήσης του υλικού και των δικαιωμάτων των ίδιων των αφηγητών επί των θεμάτων αυτών. Τα αποτελέσματα αυτής της συζήτησης κατοχυρώνονται στα παραχωρητήρια που ζητάμε να υπογράψει ο αφηγητής και στα οποία δίνει την ενημερωμένη συγκατάθεσή του για τη διεξαγωγή της συνέντευξης, την παραχώρησή της στο φορέα και για τη χρήση της που θα συμφωνηθεί από κοινού.»

Ομιλία της Ρίκι Βαν Μπούσχοτεν

https://www.pressenza.com/el/2020/02/proforiki-istoria-i-istoria-apo-ta-kato/?fbclid=IwAR0Y4800p69MqNuSDl_5yJbSvWtD4ZM860lnUjuYBUaN5aVY4YcSLvGorGA

Πνευματικά δικαιώματα

- του αφηγητή (στην αφήγησή του)
- του ερευνητή (στη βιντεοσκοπημένη αφήγησή του)

- Εάν πεθάνει ο αφηγητής τότε τα δικαιώματα εκχωρούνται από τους κληρονόμους του

ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΗΡΙΟ (Εργαστήριο Ιστορίας ΙΑΚΑ)

- Διά του παρόντος παραχωρώ στο Αρχείο Οπτικοακουστικών Μαρτυριών του Τμήματος Ι.Α.ΚΑ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας («το Αρχείο») την ηχογραφημένη/βιντεοσκοπημένη μαρτυρία μου και τα συνοδευτικά τεκμήρια. Το Αρχείο μπορεί να χρησιμοποιήσει το υλικό για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς, σε έντυπες και ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις (συμπεριλαμβανομένου και σε CD και στο Διαδίκτυο), σε διαλέξεις, σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές και σε μουσειακές εκθέσεις.
- Περιορισμοί
- □ Επιθυμώ να διασφαλιστεί η ανωνυμία μου
- □ Επιτρέπω τη χρήση της συνέντευξής μου μόνο ύστερα από ….. χρόνια
- □ Δεν επιτρέπω την ανάρτηση της συνέντευξής μου στο Διαδίκτυο
- □ Δεν επιτρέπω την πρόσβαση στα παρακάτω τμήματα της συνέντευξης
- □ Άλλο

Όνομα του αφηγητή Ημερομηνία

- Διεύθυνση και τηλ. του αφηγητή
- Υπογραφή
- Εκ μέρους του Αρχείου

Όνομα Ημερομηνία

- Υπογραφή:

Ειδικοί όροι

- Επιθυμώ να διασφαλιστεί η ανωνυμία μου
- Επιτρέπω τη χρήση της συνέντευξής μου μόνο ύστερα από …χρόνια
- Άλλο…

Ενημέρωση

- Για τους όρους του παραχωρητηρίου ενημερώνουμε τους πληροφορητές μας πριν τη λήψη της συνέντευξης
- Ζητάμε υπογραφή μετά τη συνέντευξη

Παραχώρηση πνευματικών δικαιωμάτων σε σχολικά προγράμματα προφορικής ιστορίας

- «Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν ενημερώσει τους μαθητές για τα πνευματικά δικαιώματα και την άδεια χρήσης των δεδομένων της συνέντευξης. Στη διάρκεια της συνέντευξης και πριν ξεκινήσει η αφήγηση, οι ερευνητές δίνουν στον αφηγητή να διαβάσει το Παραχωρητήριο, το οποίο υπογράφει μετά το τέλος της συνέντευξης. Ο αφηγητής έχει δικαίωμα να θέσεις τους όρους του για τη μη χρήση κάποιων στοιχείων της αφήγησής του. Το Παραχωρητήριο υπογράφεται και από τον υπεύθυνο του προγράμματος, γι' αυτό είναι καλύτερο να έχουμε δύο αντίγραφα: το ένα να μένει στον αφηγητή και το άλλο στο σχολείο. Ακόμη κι αν μια συνέντευξη δεν χρησιμοποιηθεί έξω από το σχολείο, θα πρέπει να ζητήσουμε από τον αφηγητή μας να υπογράψει Παραχωρητήριο για την πιθανή δημοσιοποίηση της συνέντευξης ή αποσπασμάτων της σε ιστότοπο, έκθεση, έκδοση, εφαρμογή ή σε οποιοδήποτε άλλο μέσο που ίσως εφευρεθεί στο μέλλον.»

Βερβενιώτη, Χρονοπούλου, Προφορική ιστορία και σχολικό πρόγραμμα, 2020

Περιπτώσεις που δημιουργούν πρόβλημα

- Οι προφορικές μαρτυρίες στο διαδίκτυο
- Τα λόγια του αφηγητή ανήκουν στον ίδιο και δεν τα παραχωρεί ακόμα και αν υπογράφει παραχωρητήριο
- Μπορεί πράγματι να διατηρηθεί η ανωνυμία;
- Μπορούν να τηρηθούν τα συμφωνηθέντα;
- Υπάρχει η δυνατότητα να αλλαχθούν τα συμφωνηθέντα;
- Χειραγώγηση και παρερμηνεία του αφηγητή

Περισσότερες πληροφορίες για δεοντολογικά ζητήματα

- https://www.ohs.org.uk/advice/ethical-and-legal/

- http://www.epi.uth.gr/index.php?page=practice2

Αρχές σεβασμού των προσωπικών δεδομένων και δικαιωμάτων

- Ενημέρωση ενδελεχής πριν τη συνέντευξη για τους όρους παραχώρησης της αφήγησης
- Σεβασμός στα δικαιώματα των πληροφορητών σε κάθε περίπτωση
- Εχεμύθεια
- Κατάλληλη προετοιμασία του ερευνητή
- Τήρηση των συμφωνηθέντων κατά τη διάρκεια της συνέντευξης
- Υπογραφή παραχωρητηρίου
- Ευχαριστήρια επιστολή
- Αντίγραφο στον πληροφορητή μετά τη συνέντευξη
- Σεβασμός συμφωνηθέντων από τον φορέα αρχειοθέτησης

Γ. Απομαγνητοφώνηση/ αρχειοθέτηση

Τα μεταδεδομένα

Είναι το υλικό που συνοδεύει τη συνέντευξη και είναι πολύ σημαντικό για την ανάλυση που θα ακολουθήσει. Συγκεκριμένα:

- Το αρχείο, το παραχωρητήριο, φωτογραφίες και αντικείμενα που μας παραχωρήθηκαν
- Το ημερολόγιο, καρτέλα συνέντευξης, απομαγνητοφώνηση, περίληψη, ταξινόμηση αρχειακού υλικού, ταξινόμηση της ίδιας της συνέντευξης

Μετά τη συνέντευξη (Απομαγνητοφώνηση, αποθήκευση και ταξινόμηση)

- Στοιχεία του αφηγητή/ αφηγήτριας και της συνέντευξης σε καρτέλα
- Γράφουμε το ημερολόγιο της συνέντευξης
- Γράφουμε μια περίληψη
- Αρχειοθετούμε τις συνεντεύξεις
- Προχωράμε στην απομαγνητοφώνηση: Είναι μια πολυσύνθετη δουλειά

«Μια σημαντική διαφορά της προφορικής ιστορίας από τις μεθόδους άλλων κοινωνικών επιστημών που χρησιμοποιούν τη συνέντευξη, είναι ο σκοπός της μελλοντικής χρήσης του υλικού μας από άλλους ερευνητές ή από τις κοινότητες με τις οποίες συνεργαζόμαστε. Άρα δεν κρατάμε τις συνεντεύξεις μας στα συρτάρια ενός γραφείου αλλά αποσκοπούμε στην αρχειοθέτηση του υλικού σε ένα φορέα που μπορεί να το διαχειρίζεται υπεύθυνα και να διευκολύνει την πρόσβαση. Για να γίνω σαφής, για την αρχειοθέτηση δεν αρκεί μόνο η ανάρτηση σε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα. Προκειμένου να εξυπηρετήσουμε αυτό το σκοπό της αρχειοθέτησης θα πρέπει να φροντίσουμε την ποιότητα του ήχου και της εικόνας (μια μαρτυρία που δεν ακούγεται είναι άχρηστη!) και να προσθέσουμε και το απαραίτητο πρόσθετο υλικό, προκειμένου οι επόμενοι χρήστες να μπορούν να κατανοήσουν το όλο πλαίσιο της συνέντευξης. Τέτοια τεκμήρια, όπως διδάσκουμε και στα σεμινάριά μας, είναι το δελτίο πληροφορητή, το ημερολόγιο της συνέντευξης, η περίληψη και η απομαγνητοφώνηση.»

Ομιλία της Ρίκι Βαν Μπούσχοτεν

https://www.pressenza.com/el/2020/02/proforiki-istoria-i-istoria-apo-ta-kato/?fbclid=IwAR0Y4800p69MqNuSDl_5yJbSvWtD4ZM860lnUjuYBUaN5aVY4YcSLvGorGA

Καρτέλα συνέντευξης

Στοιχεία συνέντευξης αφηγητή, ερευνητή	
Ημερομηνία συνέντευξης	
Μέσα καταγραφής	
Διάρκεια συνέντευξης	
Ημερολόγιο	
Περίληψη	
Απομαγνητοφώνηση	
Παραχωρητήριο	
Τεκμήρια	
Αφηγητής	
Διεύθυνση	
Ημερομηνία γέννησης	
Εκπαίδευση	
Δράση	
Επάγγελμα	
Τωρινή απασχόληση Οικογενειακή κατάσταση	
Παρατηρήσεις	

- **ΔΕΛΤΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΗ**
- **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ**
-
- **ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ**
- ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΗΣ/ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΤΡΙΑ:
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ:
- ΤΗΛΕΦΩΝΟ:
- ΠΟΙΟΣ ΠΗΡΕ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:
- ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:
- ΤΟΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:
- ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:
- ΣΕ ΤΙ ΜΕΣΟ ΓΡΑΦΤΗΚΕ Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:
- ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ:
- ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΗΡΙΟ: ΝΑΙ/ΟΧΙ
- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:
- **ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ**
- ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ:
- ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ:
- ΦΥΛΟ:
- ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: ΤΩΡΑ Η/ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
- ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΙΩΝ:
- ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ:
- ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΟΝΙΩΝ:
- ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

Παράδειγμα

ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
Θεματική: Ιστορία της Αθήνας
Μ.Τ.: Συνέντευξη 01

ΟΝΟΜΑ ΑΡΧΕΙΟΥ: ΑΡΧΕΙΟ ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ-ΚΑΡΤΕΛΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Όνομα αφηγητή: Χ.Ψ.	**Έτος & τόπος γέννησης: 19ΧΧ Κυψέλη-Αθήνα**
Επάγγελμα:	επαγγελματικά εργαζόμενος (οδηγός) για το ΚΚΕ, από το 19ΧΧ αυτοκινητιστής/οδηγός ταξί
Όνομα & επάγγελμα πατέρα:	Μ. Κ., αστυνομικός και μετά τον εμφύλιο πωλητής
Όνομα και επάγγελμα μητέρας:	Θ. Κ., καθαρίστρια, αργότερα ταξιθέτρια κινηματογράφου «Ο.....ος»
Διεύθυνση κατοικίας:	Λ.....ου 56, Γαλάτσι
Οικογενειακή κατάσταση:	Παντρεμένος με δύο κόρες. Ζει με τη σύζυγό του και τη μικρότερη κόρη. Η μεγαλύτερη δεν κατοικεί μαζί τους
Εκπαίδευση:	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Κυψέλη Γυμνάσιο: Γαλάτσι Σχολή Μηχανικών Εμπορικού Ναυτικού «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ» Πειραιάς
Δράση:	Μέλος της ΚΝΕ και του ΚΚΕ με την πτώση της δικτατορίας, αποχωρεί το 19ΧΧ. Από το 20ΧΧ ασχολείται συστηματικά με ακτιβίστικες δράσεις στο Γαλάτσι (κυρίως περιβαλλοντικές).

Παράδειγμα

Μετακινήσεις:	δεκαετία ’50: Α. Κυψέλη-Γαλάτσι (αναβάθμιση κατοικίας). 19ΧΧ-ΧΧ: Πειραιάς-Πασαλιμάνι (εκπαίδευση). 19ΧΧ: υπερπόντια ταξίδια (εργασία) 19ΧΧ-ΧΧ: Ασπρόπυργος (εργασία). 19ΧΧ-ΧΧ: Ναύπλιο-Καβάλα (στρατιωτική θητεία). 19ΧΧ-20ΧΧ: Θριάσιο και όλο το λεκανοπέδιο (εργασία)
Τωρινή απασχόληση:	συνταξιούχος
Ημερομηνίες ηχογράφησης	10/6/2013. 16/6/2013. 28/6/2013, 2/7/2013
Τόπος συνέντευξης:	Το σπίτι της ερευνήτριας, Γ……..νη 43-Γαλάτσι
Όνομα ερευνήτριας:	Μ. Τ.
Μέσο εγγραφής	TASCAM Linear PCM Recorder, DR-100MK II
Φόρματ εγγραφή	WAV 16 bit 44.1 kHz
Μονοφωνική ή στερεοφωνική	Μονοφωνική
Συνολική διάρκεια συνέντευξης:	5:19:45’’
Ημερολόγιο:	Ναι
Περίληψη:	Ναι
Απομαγνητοφώνηση:	Ναι
Πρόσθετα υλικά – τεκμήρια:	Φωτογραφία του αφηγητή
Παραχωρητήριο	Ναι
Παρατηρήσεις	-

ΟΝΟΜΑ ΑΡΧΕΙΟ: ΑΡΧΕΙΟ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ Ι.Α.ΚΑ ΔΕΛΤΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΛΕΥΚΟΘΕΑΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟ	
Αριθ. συνέντ. : Σ009/05	**Αρχεία WAV**: ?
Τίτλος συλλογής: Σεισμός του Βόλου	
Όνομα πληροφορητή: Λευκοθέα Παπαϊώαννου	**Φύλο**: Θ
Επάγγελμα: Τραπεζικός υπάλληλος	**Έτος & τόπος γέννησης**: 1926, Βόλος
Επάγγελμα πατέρα: υπάλληλος	**Επάγγελμα μητέρα**:
Ημερομηνία ηχογράφησης, tracks	18/11/2005 (4 tracks)
Τόπος συνέντευξης	Βόλος, σπίτι πληροφορήτριας
Όνομα ερευνητή	Αναστασία Πορτάρη & Κώστας Νίκας
Μέσο εγγραφής	Βίντεο VHS, αναλογικό κασετόφωνο
Φόρματ εγγραφής	WAV 44 kHz 16 bit
Μονοφωνική ή στερεοφωνική	Μονοφωνική
Συνολική διάρκεια	01:40:07
Πρόσθετα υλικά	
Παραχωρητήριο	ΝΑΙ
Παρατηρήσεις	Ήταν παρών ο γιος της Στέλιος, που βιντεοσκόπησε τη συνέντευξη

Ημερολόγιο

- Στοιχεία του αφηγητή, του ερευνητή, ημερομηνία συνέντευξης, αριθμός συνέντευξης στη συλλογή
- Πληροφορίες για τη συνέντευξη

Πώς πραγματοποιήθηκε η επαφή με τον αφηγητή;

Σε ποιο μέρος έγινε η συνέντευξη;

Περιγραφή του αφηγητή.

Αρχικές αντιδράσεις(ανοιχτός, ευδιάθετος κλπ).

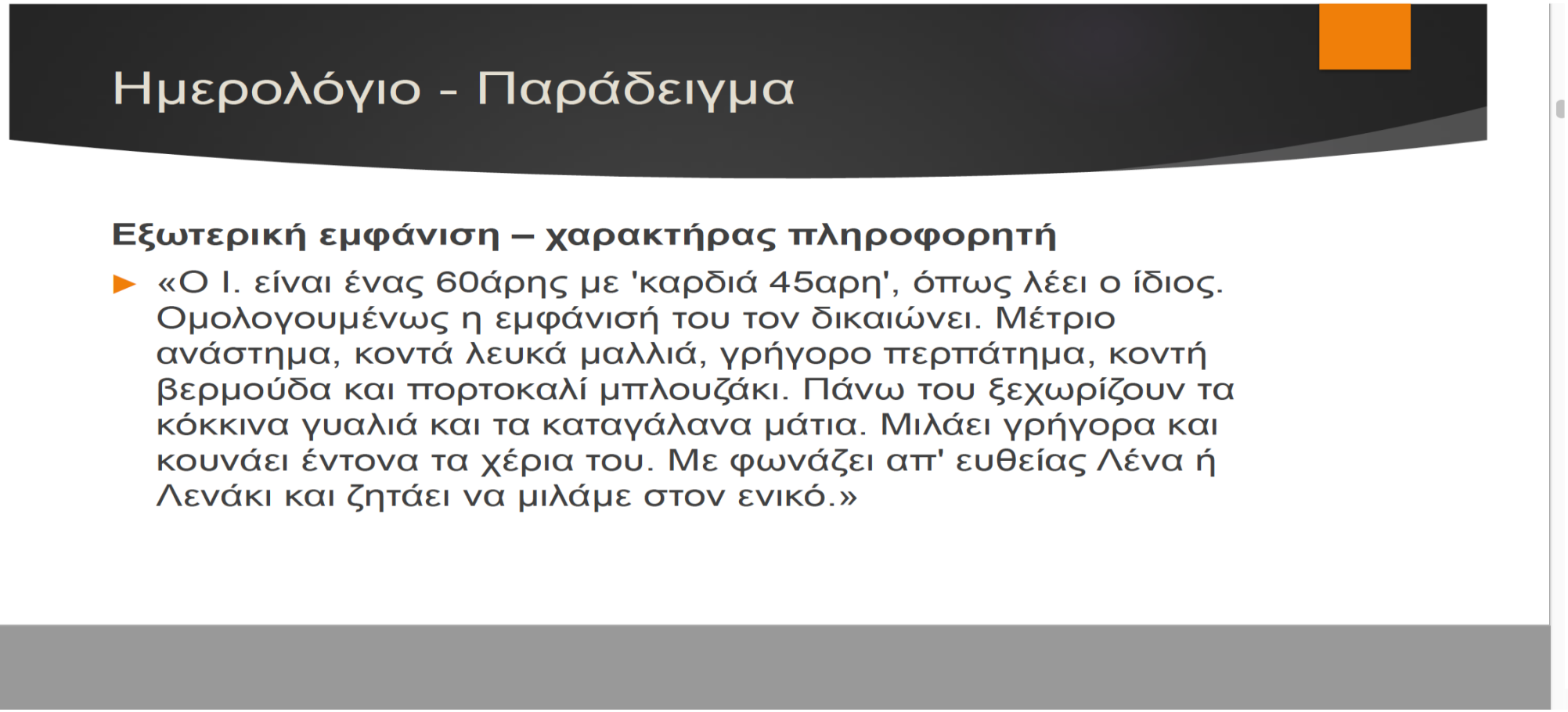
Γενικά χαρακτηριστικά της στάσης του, του χαρακτήρα και του ντυσίματός του Άλλα άτομα μαζί του στη συνέντευξη.

Ημερολόγιο

- Στοιχεία για τη διεξαγωγή της συνέντευξης

Σχέση μεταξύ ερευνητή και πληροφορητή. Σημειώθηκε αλλαγή στη σχέση αυτή μέχρι το τέλος της συνέντευξης; Ποια στοιχεία της ταυτότητας του ερευνητή επέδρασαν αρνητικά ή θετικά στη διαδικασία της συνέντευξης; Σε ποιες ερωτήσεις ήταν πρόθυμος να μιλήσει; Σε ποιες ερωτήσεις ήταν απρόθυμος να μιλήσει; Υπήρχαν σημεία έντασης ή συγκίνησης; Σε ποια σημεία της συνέντευξης θα θέλατε να χειριστείτε διαφορετικά τη διεξαγωγή της;Τι μάθατε προσωπικά από τη διεξαγωγή αυτής της συνέντευξης;

Παράδειγμα συμπλήρωσης ημερολογίου σύμφωνα με τη Βερβενιώτη

Παράδειγμα συμπλήρωσης ημερολογίου σύμφωνα με τη Βερβενιώτη

Ημερολόγιο: Παράδειγμα

Αρχική αμηχανία

Το γεγονός ότι δεν είχε προηγηθεί καμιά προκαταρτική συζήτηση και ότι δεν ήξερα τίποτα για την κυρία Βαρβάρα, με έκανε να νιώσω αρκετά αμήχανα, αφού δεν είχα ιδέα για τις θεματικές που ενδεχομένως θα είχαν ενδιαφέρον. Γι' αυτό επέλεξα να την αφήσω εντελώς ελεύθερη να μιλήσει και να αντιμετωπίσω τη συνέντευξη αυτή σαν ανιχνευτική.

Παρόλα αυτά, η κυρία Βαρβάρα αποδείχτηκε αρκετά δυνατή αφηγήτρια….

Παράδειγμα συμπλήρωσης ημερολογίου σύμφωνα με τη Βερβενιώτη

Ημερολόγιο: Παράδειγμα

Η εξέλιξη της σχέσης

Πάντως, δεν μπορώ να πω πως η σχέση μαζί της ήταν ομοιόμορφη από την αρχή μέχρι το τέλος, αλλά, αντίθετα, εξελίχτηκε. Νομίζω πως με το ενδιαφέρον και το σεβασμό που της έδειχνα, τη βοήθησα να δείξει όλο και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη σε μένα και να ανοίγεται και αυτό φάνηκε κυρίως στη συζήτησή μας για το πώς έφυγε από το εργοστάσιο του Ματσάγγου. Ενώ δηλαδή αρχικά μου είπε πως την έδιωξαν επειδή είχε κάνει κάποια ζημιά, αργότερα που τη ρώτησα τι ζημιά είχε κάνει, μου είπε πως δεν έφυγε για ζημιά, αλλά γιατί δεν την άφηνε ο άντρας της να εργάζεται πλέον, επειδή τη ζήλευε. Κι όταν στο τέλος τη ρώτησα τι άκουγε ο άντρας της για το εργοστάσιο και θέλησε να τη σταματήσει, εκείνη μου αποκάλυψε: «Σιγά μη με έκοβε αυτός από τη δουλειά. Απλώς έμεινα έγκυος, ήμουν αστεφάνωτη και ντρεπόμουν να εμφανιστώ στο εργοστάσιο». Νομίζω πως η εξέλιξη της κουβέντας στο σημείο αυτό δείχνει τη σταδιακή οικοδόμηση μιας σχέσης εμπιστοσύνης.

Περίληψη

- Στο πλαίσιό της γίνεται πύκνωση των νοημάτων της συνέντευξης στα βασικά της σημεία
- Αποτελεί οδηγό για τα σημεία ενδιαφέροντος στα οποία θα ανατρέξει ένας ερευνητή
- Η έκτασή της ποικίλει ανάλογα με τη συνέντευξη
- Συνοδεύεται από ένα ευρετήριο σε σχέση με το μαγνητοφωνημένο κείμενο

Παράδειγμα

[00:00:00 –00:32:56] Ασπασία Οθωναίου –Κασώλη, γεννήθηκε τον Δεκέμβριο του 1939.Το πατρικό σπίτι στο Ν. Ψυχικό (1935) σε προσφυγικό οικόπεδο. Πως αποσπάστηκε το Ψυχικό από το Δήμο Χαλανδρίου. [00:03:45] Η καταγωγή των γονέων από το Σεβδίκιοϊ, έξω από την Σμύρνη. Ιστορία των γονέων πως ήρθαν στον Πειραιά. Εξιστόρηση επεισοδίου για το πως σώθηκαν τα κοσμήματα της γιαγιάς της στον διωγμό. Πως δέχτηκαν τους προσφυγες οι Αθηναίοι. [00:05:10] Η ιστορία της οικογένειας της μητέρας της: διαμονή και εργασία της γιαγιάς της και των παιδιών της στο σπίτι του στρατηγού Τριλίβα. [00:07:13] Η ιστορία από την οικογένεια του πατέρα της: η πρωτοποριακή καλλιέργεια της σταφίδας από τον παππού στο Σεβδίκιοϊ. Ο ξαφνικός θάνατος του παππού το 1916 και μετά η αυτοκτονία της γιαγιάς. Η ανάληψη της ευθύνης των ορφανών από την θεία (αδελφή της μητέρας) και το πέρασμα στην Μυτιλήνη όπου είχαν περιουσία. [00:10:34] Ο θάνατος της θείας και ο θείος που καταχράται τα χρήματα των ορφανών και τα διώχνει. Τα ορφανά βρίσκουν καταφύγιο στα Βάγια Θηβών, όπως πολλοί συγχωριανοί τους από το Σεβδίκιοϊ. [00:11:06] Η μητέρα της αναγκάστηκε να εργαστεί σαν καπελού. Δούλεψε και γνωρίστηκε με τον πατέρα της το 1933. Γνωρίστηκαν στην Κόκκινά, στο σπίτι του θείου Κώστα και το 1935 παντρεύτηκαν. Η θεία της (αδελφή του πατέρα) παντρεύτηκε στα Βάγια. Ο πατέρας της ήλθε στην Αθήνα από τα Βάγια το 1931 μαζί με τα αδέλφια του. [00:14:50] Ο ένας αδελφός έγινε ράφτης και ο πατέρας της με τον μικρότερο γίνονται καραγωγείς με 2 κάρα, μεταφέροντας υλικά. Αρχικά εργάτης, μετά αγοράζει άλογο.[00:16:13] Το 1937 αγόρασαν ένα φορτηγό και το 1939 ένα δεύτερο. Ο πατέρας της νοίκιασε ένα κομμάτι γης στα Τουρκοβούνια και το έκανε λατομείο. Πήραν εργάτες (και γυναίκες) από τα Μεσόγεια. Την πέτρα που έσπαγαν την χρησιμοποιούσαν για να φτιάχνουν δρόμους. [00:19:29] Με την κήρυξη του πολέμου τα φορτηγά επιτάσσονται. Ο πατέρας της πήγε εθελοντής στο Αργυρόκαστρο. Με την οπισθοχώρηση από την Αλβανία, ο πατέρας της έσωσε το φορτηγό και πολλούς στρατιώτες. Η πρώτη έντονη ανάμνηση του πατέρα της: η επιστροφή του στο σπίτι. [00:24:41] Με την Κατοχή ο πατέρας της βρίσκεται να κατασκευάζει με τον μηχανικό Αναγνωστόπουλο το αεροδρόμιο του Άραξου. Μεταφέρει τρόφιμα στην ξύλινη βάση της καρότσας του φορτηγού και ζει πολλές οικογένειες. Στην Κατοχή δεν πεινάσανε. Φυτεύανε και στον κήπο τους και μαγείρευαν μέχρι και τα κυδώνια από την κυδωνιά. [00:28:22] Αφήγηση της ιστορίας του θείου Νίκανδρου. Εξορία στην Ανάφη. Περιγραφή της αγοράς του Ν. Ψυχικού. Επιστροφή του θείου Νίκανδρου από την εξορία το 1944. Η φυματίωση, η νοσηλεία στη «Σωτηρία», η ειδική θεραπεία στο Σανατόριο στην Τρίπολη. Ο κομμουνιστοφάγος

1. Απομαγνητοφώνηση

- Αποδελτίωση 5 ώρες για μία ώρα ηχογράφησης
- Λογισμικά αναγνώρισης φωνής
- Τα δακτυλογραφημένα κείμενα στέλνονται στους πληροφορητές για να τα διορθώσουν (αυτό βέβαια συνεπάγεται μείωση της αυθεντικότητας)
- Οι παρεμβάσεις του ερευνητή όπως και οι ασάφειες μπαίνουν μέσα σε αγκύλες […]
- Προσπαθούμε να αποδώσουμε πιο πιστά τον προφορικό λόγο (σιωπές, γέλια, δισταγμούς επαναλήψεις). Σημεία στίξης [σιωπή]/ ! Έμφαση/ με κεφαλαία όταν υψώνει την φωνή/ ο πλάγιος λόγος σε εισαγωγικά/ (…) δισταγμός/ κλπ.

Επεξήγηση	Σύμβολα	Παράδειγμα
Λόγος συνεντευκτή / συνεντεύκτριας	**[]** αγκύλες **{** άγκιστρο **Χ.Ψ.** αρχικά ονόματος	[Τι έγινε όταν ...] {Τι έγινε όταν... Χ.Ψ.: Τι έγινε όταν
Επικάλυψη του λόγου των δύο ομιλητών	**[** αγκύλη αριστερά	Μετά [φύγαμε [{πού πήγατε;
Ανύψωση του τόνου της φωνής ή της έντασής της	_____ υπογράμμιση **ΛΕΞΗ** κεφαλαία γράμματα	Και του το είπα! Και ΤΟΥ ΤΟ ΕΙΠΑ!
Προέκταση του προηγούμενου ήχου	**Εεε** επανάληψη του ίδιου γράμματος : άνω κάτω τελεία	Όοοχι, αυτό δεν γίνεται. Ό:χι αυτό δεν γίνεται
Λέξη που δεν κατανοείται	**[ΔΑ1]** εντός αγκυλών **(ΔΑ1)** εντός παρένθεσης	Έδεσε το [ΔΑ1] πλοίο Έδεσε το (ΔΑ1) πλοίο
Σιωπή - Παύση του/ της αφηγητή/τριας	**[παύση]** εντός αγκυλών **(παύση)** εντός παρένθεσης **(4)** χρόνος σιωπής σε sec	Φύγαμε λοιπόοον, (5) και πήγαμε στην Αθήνα.
Διακοπές για διάφορους λόγους	**[αιτία]** εντός αγκυλών **(αιτία)** εντός παρενθέσεων	[χτυπά το τηλέφωνο] (σύντομο γέλιο)
Πλάγιος λόγος	" " εντός εισαγωγικών ***λέξη*** πλάγια γράμματα	Είπε: "θα 'ρθω και γω" Είπε: *θα 'ρθω και γω.*

Τρόποι απομαγνητοφώνησης

- Αναλυτική στην οποία καταγράφουμε όλα όσα μας είπε ο αφηγητής
- Θεματική στην οποία καταγράφουμε μόνο τα θέματα σε όσα μας ενδιαφέρουν αναφέροντας τους αντίστοιχους χρόνους
- Μικτή: Αναλυτική ανάλυση και θεματική ταυτόχρονα

Η δουλειά αυτή διευκολύνεται με τη χρήση λογισμικού όπως το Express Scribe ή το Start and Stop.

Paul Thompson, *Φωνές από το παρελθόν* (μετάφραση Ρ.Β.Μπούσχοτεν-Ν. Ποταμιάνος), Αθήνα: Πλέθρον 2002.

ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Πρώτη μορφή Απομαγνητοφώνησης		Νέα Απομαγνητοφώνηση
Αυτό είναι ένα πραγματικά κρίσιμο επεισόδιο επειδή τελικά σηκώθηκα και πήγα στο άλλο δωμάτιο. Αυτή βρισκόταν στο πλυσταριό [μιλώντας με τον εραστή της στο τηλέφωνο] με την πόρτα κλειστή. Χτύπησα την πόρτα και είπα, «Πότε θα τελειώσεις μ' αυτό;» γιατί επρόκειτο να μιλήσουμε. Κι αυτή σήκωσε το χέρι της έτσι και μου έκανε «Όχι». Και τα πήρα εντελώς. Έβαλα τη γροθιά μου μέσα από την πόρτα, και δεν είναι απ' τα πράγματα που κάνει εγώ, ξέρεις. Πραγματικά δεν είμαι καθόλου βίαιος άνθρωπος.	30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41	και (p) τελικά, α είμαι, αυτό είναι ένα πραγματικά κρίσιμο επεισόδιο [A] επειδή τελικά σηκώθηκα και (p) [A] και (p) πήγα στο άλλο δωμάτιο [CA] (p) αυτή βρισκόταν στο πλυσταριό με την πόρτα κλειστή και [O] (p) χτύπησα την πόρτα και είπα [CA] «Πότε θα τελειώσεις μ' αυτό;» [CA] γιατί θα, επρόκειτο να μιλήσουμε [O] κι αυτή κάπως σήκωσε το χέρι της ψηλά έτσι και μου έκανε «Όχι» [CA] Και τα πήρα εντελώς [E] Έβαλα τη γροθιά μου μέσα από την πόρτα (Εγώ: α-χα) [B] και δεν, δεν είναι από τα πράγματα που κάνω εγώ, ξέρεις [E] Πραγματικά δεν είμαι καθόλου βίαιος άνθρωπος. [E]

Πηγή: Catherine Reismann, *Narrative Analysis*, 1993, σ. 58. Ανατυπώνεται με την άδεια των εκδόσεων Sage.

Νέα Απομαγνητοφώνηση της Ιστορίας 1		Αφηγηματικός Πυρήνας της Ιστορίας 1
001 L:		Περίληψη
	ee (1) ο τρόπος που συνήθως ξεκινάω μ' αυτά είναι ρωτώντας	002 L: Πώς ανακαλύψατε ότι είστε μια κόρη DES
002	πώς ανακαλύψατε ότι είστε μια κόρη DES,*	03 και πώς νιώσατε
003	και πώς νιώσατε	
004 N:	(1) μμ, είναι αστείο γιατί α, λεπτομέρειες είναι μπερδεμένες, στο μυαλό μου,	Προσανατολισμός 006 N: όταν ήμουν γύρω στα 19, 008 ήμουν στο κολέγιο
005	Αυτό που, νομίζω ότι συνέβη, ήταν μμ (1) (tch)	
006	όταν ήμουν γύρω στα 19,	Περιπλοκή της δράσης
007	πή-	009 και πήγα σε, σ' έναν γυναικολόγο για να πάρω αντισυλληπτικά
008	ήμουν στο κολέγιο	011 αυτός ήταν, ήξερε ότι ήμουν κόρη DES επειδή είχα αδένωση (2) μμ,
009	και πήγα σε, σ' έναν γυναικολόγο για να πάρω αντισυλληπτικά	012 οπότε μου είπε, ξέρεις μου το είπε (2.5)

*DES (diethylstilbestrol): φάρμακο που χορηγείται κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης προς αποφυγή αποβολής (Σ.τ.Ε.)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ: Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

010	και, συνέβη να είμαι τυχερή στην πρώτη μου εξέταση	016	νομίζω σύντομα μετά απ' αυτό
011	αυτός ήταν, ήξερε ότι ήμουν κόρη DES επειδή είχα αδένωση (2) μμ,	017	[η μητέρα μου] μου το είπε,
012	οπότε μου είπε, ξέρεις μου το είπε (2.5)	018	μμ και εγώ ή είπα «το ξέρω ήδη» ή, (αισθητή)
013	και δε θυμάμαι πώς έμαθε (γέλια) η μητέρα μου για μένα;	Επίλυση/Κατακλείδα	
014	ότι (1.5) ότι εε επειδή δεν ήξερε ότι πήγαινα στον γυναικολόγο	022	και ήμουν τόσο απασχολημένη τότε με την αντισύλληψη,
015	ότι εκείνη (1)	023	που νομίζω ότι ας πούμε δεν, μμ,
016	νομίζω σύντομα μετά απ' αυτό,	024	ποτέ δεν έγινε πραγματικά το
017	μου το είπε		σημαντικότερο κομμάτι της ζωής μου (tch)(1.5) κατά κάποιο τρόπο
018	μμ και εγώ ή είπα «το ξέρω ήδη» ή, (αισθητή)		περνούσε από το μυαλό μου φευγαλέα
019	μμ (1) αλλά δεν το έμαθα πρώτα άμεσα από κείνην		
020	εε το έμαθα απ' αυτό το γιατρό (1.5)		
021 L:	μμ		
022 N:	και ήμουν τόσο απασχολημένη τότε με την αντισύλληψη,		
023	που νομίζω ότι ας πούμε δεν, μμ,		
024	ποτέ δεν έγινε πραγματικά το σημαντικότερο κομμάτι της ζωής μου		
025	κατά κάποιο τρόπο περνούσε από το μυαλό μου φευγαλέα (tch)		

Πηγή: Catherine Reismann, *Narrative Analysis*, ό.π., σ. 62. Ανατυπώνεται με την άδεια των εκδόσεων Sage.

Νέα Απομαγνητοφώνηση		Ανάλυση των Ποιητικών Δεμών	
01	Σχετικά με (p) πράγματα που είναι δύσκολα;		ΣΚΕΛΕΤΟΣ
02	Εε ναι, δεν ξέρω τι είναι δύσκολο (γέλια)	03	το σκέφτομαι αυτό
03	το σκέφτομαι αυτό	04	τον τελευταίο μήνα ή περίπου
04	τον τελευταίο μήνα ή περίπου	05	και νιώθω ότι τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα
05	και νιώθω ότι τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα	06	είναι σα να με σκεπάζει ένα σύννεφο και είμαι πολύ μπερδεμένη
06	είναι σα να με σκεπάζει ένα σύννεφο		ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ
07	και είμαι πολύ μπερδεμένη		Στροφή 1
08	και δεν μπορώ (P)	09	νιώθω ότι
09	νιώθω ότι	10	είμαι πολύ φορτωμένη
10	είμαι πολύ φορτωμένη	11	και δεν μπορώ να φανταστώ πώς

Παράδειγμα θεματικής απομαγνητοφώνησης

- **0:22 Η συνδημιουργία ιστοριών**
- Δεν είμαστε «παράρτημα» του μαγνητοφώνου για να «**συλλέξουμε**» τις ιστορίες. Είμαστε εκεί σαν «συν-δημιουργοί» για να **δημιουργήσουμε** τις ιστορίες. Τις ιστορίες δεν μας τις αφηγούνται αφηρημένα, τις λένε σε **ΜΑΣ**. Ξέρουμε ότι ούτε εμείς θα λέγαμε τις ιστορίες μας με τον ίδιο τρόπο σε διαφορετικούς ανθρώπους. Επίσης ο τρόπος που μας μιλάνε επηρεάζεται και από το τι αυτοί σκέφτονται για μας. […] κι αυτό δημιουργεί το διαλεκτικό στοιχείο μέσα από το οποίο κατά κάποιο τρόπο τίθεσαι σε αμφισβήτηση κάθε φορά. Αυτό που χαίρομαι στη συνέντευξη είναι ότι είναι πάντα μια πρόκληση, αλλά είναι και μια εμπειρία μάθησης. Μαθαίνεις από τους αφηγητές πράγματα που δεν ξέρεις, αλλά είναι και μια πρόκληση. Μαθαίνεις πράγματα για τον εαυτό σου, αλλά προκαλείς και τον άλλο να ξανασκεφτεί τη ζωή του. Γιατί κανένας δεν τους είχε ρωτήσει νωρίτερα «πες μου την ιστορία της ζωής σου». […]
- https://www.youtube.com/watch?v=vEToq3T_LZQ&fbclid=IwAR1u0h0yOm5OFL8qqfC-WwzURAWgTi_eVQSMWz3XsBKFOKfwFq_Rq2D5zdQ
- ALESSANDRO PORTELLI

Θεματικά αποσπάσματα

- Στο κείμενο της απομαγνητοφώνησης βάζουμε τίτλους κάθε φορά που έχουμε ένα νέο θέμα
- Στο τέλος δημιουργείται ένα ευρετήριο/ αρχείο με αποσπάσματα συνεντεύξεων

Παράδειγμα

Λέξεις κλειδιά

- Πρόσωπα: στρατηγός Ιατρίδης, Απόστολος Βολίδης, Χαλιβόπουλος, Ζήσης Ζησάκης δήμαρχος, Γεώργιος Σταύρος, «Αυστριακοί»
- Τόποι Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα Αθηνών, Φόρος, Λεύκα, ζαχαροπλαστείο Ρωσικό, κτίριο Περβανά, Δημοτικό Θέατρο, Πανελλήνιο, Μινέρβα, Αργυλάς, ταβέρνα του Φάνη, ο Μποέμ, κλινική Χατζηγεωργίου, φυλακές Αλεξάνδρας, Κίτρινη Αποθήκη
- Θέματα Σεισμός, πλημμύρα, ύδρευση, Κατοχή (εκτελέσεις, φυλακές, Ιταλοί), διασκέδαση, στέγαση προσφύγων, εκπαίδευση (Γυμνάσιο Θηλέων, ιδιωτικό νηπιαγωγείο Κοντογεωργίου, φύλο)

Β. Αποθήκευση

- Διατήρηση του υλικού και παρουσίαση της ιστορίας που βασίζεται σε προφορικές μαρτυρίες
- Έως 1980: μεταγραφή σε μπομπίνες για να διατηρηθούν πολύ καιρό
- Σήμερα ψηφιακή εγγραφή

Γ. Ταξινόμηση

- Σύστημα ευρετηρίασης με αλφαβητική και αριθμητική σειρά (πχ με βάση το όνομα του πληροφορητή)- στη συνέχεια καταχωρούνται σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων
- Καταχωρείται μια περίληψη.
- Δημόσια συλλογή: γενικό σύστημα ευρετηρίασης που να συνδέεται με καταλόγους άλλων συλλογών
- Βοήθεια και όχι υποκατάσταση της ανθρώπινης κατανόησης
- Έλεγχος πνευματικών δικαιωμάτων τόσο για τη διαδικασία της ηχογράφησης όσο και για το περιεχόμενο (συγκατάθεση του πληροφοριοδότη)- οφείλουμε πάντα να ζητάμε την άδεια (και για συγγραφικά δικαιώματα)
- Μαρτυρίες δημοσίων προσώπων ειδικές άδειες
- Η ταξινόμησή τους γίνεται σε ολόκληρα τα κείμενα ή γίνεται χωρισμός ανάλογα με το περιεχόμενό τους

Αρχειοθέτηση-Mastelog

Για κάθε πληροφορητή θα δημιουργήσετε ένα φάκελο (έντυπο και ψηφιακό), στο οποίο θα καταχωρήσετε όλα τα υλικά της συνέντευξης. Για κάθε έρευνα του αρχείου σας θα δημιουργήσετε έναν κατάλογο σε μορφή excel (master log), στο οποίο θα εγγράφονται όλα τα βασικά στοιχεία της συνέντευξης:

- Αριθμός και ημερομηνία συνέντευξης
- Στοιχεία για τον ερευνητή
- Στοιχεία για τις τεχνικές προδιαγραφές του ηχητικού αρχείου
- Στοιχεία για το συνοδευτικό υλικό

deigma_masterlog.xls [Κατάσταση λειτουργίας συμβατότητας]

Αναζήτηση σε φύλλο

Κεντρική | Εισαγωγή | Σχέδιο | Διάταξη σελίδας | Τύποι | Δεδομένα | Αναθεώρηση | Προβολή | Κοινή χρήση

Επικόλληση | Arial | 8 | Γενική | Μορφοποίηση υπό όρους | Μορφοποίηση ως πίνακα | Στυλ κελιών | Εισαγωγή | Διαγραφή | Μορφοποίηση | Ταξινόμηση και φίλτρο | Εύρεση και επιλογή

T11

Σ005ΔΡ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΗΣ ΔΡΑΚΕΙΑΣ

	ΑΦΗΓΗΤΗΣ							ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ		ΕΓΓΡΑΦΗ						ΑΡΧΕΙΟΘΕΤΗΣΗ			ΠΡΟΣΒΑΣΗ		ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ					
																ψηφιακά αρχεία		υλικός φορέας								
ΚΩΔ	Επώνυμο	Όνομα	Ψευδώνυμο	Έτος γέν.	Τόπος γέν.	Φύλο	Απασχόληση	Επώνυμο	Όνομα	Ημερομηνία	Τόπος	Διάρκεια	τύπος εγγραφής	εξοπλισμός	σημειώσεις	master	access		Παραχ.	Περιορισμοί	Απομαγν.	Περίλ.	Ημερολ.	Άλλα			
Σ005ΔΡ-1	Τζαμτζής	Τάσος		1928	Δράκεια	Α	ναυτικός	Βαν Μπούσχοτεν	Ρίκη	14/10/02	Αγριά	50	audio, 1 tr, 16/44, mono, wav	αναλ. Κασετ		Σ005ΔΡ-1-M.WAV	Σ005ΔΡ-1-A.mp3	κασέτα ήχου ΔΡ1	x		x	x	x	επιστολή		
Σ005ΔΡ-2	Μπαλντούμης (1)	Μαργαρίτης		1919	Δράκεια	Α	αγρότης	Βαν Μπούσχοτεν	Ρίκη	27/10/02	Δράκεια-σπίτι πληρ.	69	audio, 1 tr, 16/44, mono, wav	mini disk		Σ005ΔΡ-2-M.WAV	Σ005ΔΡ-2-A.mp3	κασέτα ήχου ΔΡ2	x		x	x	x	ημερολόγιο		
Σ005ΔΡ-3	Μαστρονικολάου	Γιάννης		1926	Δράκεια	Α	αγρότης	Παπαντωνίου	Λία	10/11/02	Δράκεια-σπίτι πληρ.	31	audio, 1 tr, 16/44, mono, wav	αναλ. Κασετ		Σ005ΔΡ-3-M.WAV	Σ005ΔΡ-3-A.mp3	κασέτα ήχου ΔΡ3	x		x	x	x			
Σ005ΔΡ-4	Μαστρονικολάου	Πόπη		1928	Δράκεια	Θ	οικοκυρά	Χατζηαντωνίου	Κατερίνα	10/11/02	Δράκεια-σπίτι πληρ.	43	audio, 1 tr, 16/44, mono, wav	αναλ. Κασετ		Σ005ΔΡ-4-M.WAV	Σ005ΔΡ-4-A.mp3	κασέτα ήχου ΔΡ4			x	x	x			

Φύλλο1 | Φύλλο3 | +

100%

Παράδειγμα αρχειοθέτησης σύμφωνα με τη Βερβενιώτη

Ονομασία αρχείων - παράδειγμα

Τα αρχεία ονομάζονται ως προς το περιεχόμενο:

- Ηχητικό αρχείο = AUDIO
- Οπτικοακουστικό αρχείο = VIDEO
- Παραχωρητήριο = PARAH
- Ημερολόγιο = DIARY
- Προφίλ / Καρτέλα συνέντευξης = PROFIL
- Απομαγνητοφώνηση = REC
- Περίληψη = SUM

Το τελικό προϊόν σύμφωνα με τη Βερβενιώτη

Το ‘τελικό προϊόν’ Ι

- Είναι το αποτέλεσμα της διαδραστικής σχέσης του ερευνητή και του αφηγητή εκείνη τη στιγμή (άλλη ημερομηνία, άλλος ερευνητής, διαφορετική μαρτυρία)
- Στην ηχητική εκδοχή το κεντρικό πρόσωπο είναι ο αφηγητής
- Στη γραπτή εκδοχή ο ερευνητής ‘κατασκευάζει’ το τελικό προϊόν - Δεν είναι ουδέτερος
- Στην έκδοση ο ερευνητής ‘κατασκευάζει’ την ερμηνεία του

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Pierre Bourdieu κ.ά., *The Weight of the World: Social Suffering in Contemporary Society*, Stanford University Press, 1999.
- Luisa Passerini. 1992 "A Memory for Women's History: Problems of Method and Interpretation", Social Science History, 16, 4: 668-692.
- Alessandro Portelli, *The Death of Luigi Trastulli and Other Stories: Form and Meaning in Oral History*(SUNY Series in Oral & Public History), 1991, State University of New York Press.
- Paul Thompson, *Φωνές από το παρελθόν* (μετάφραση Ρ.Β.Μπούσχοτεν-Ν. Ποταμιάνος), Αθήνα: Πλέθρον 2002.
- Ιστοσελίδα της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας

http://www.epi.uth.gr/index.php?page=practice4

- Συνέντευξη Βερβενιώτη, 2020

https://thepressproject.gr/i-istoriki-gkremizoune-ta-agalmata-mia-synentefxi-gia-tin-proforiki-istoria-me-tin-istoriko-tasoula-vervenioti/